Proč a jak Saulovo kralování skončilo

Původ materiálu
Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
7

Téma

Izraeli měl kralovat Hospodin. Když už je tady král, není zároveň knězem, některé úkony mu nepřísluší. I král (resp. právě král) musí být poslušný. Poslušnost je důležitější než úkony, rituály, oběti.

Cíle

- Předškolní děti přiřazují, co patří k jednotlivým povoláním, přemýšlejí, kdo co může a co nemůže, a že jsou pravidla, která se musí dodržovat.
- Školní děti přemýšlejí, co znamená poslouchat Hospodina a jestli se dá poslouchat jen částečně.
- Děti se dovědí, že Pána Boha nemáme používat, ale poslouchat.

Pro učitele

Výkladové poznámky

- *Postavy: Saul* – Izrael byl lidem Božím vyvoleným, jeho králem měl být Hospodin. Lid si ale vyvzdoroval krále, tím se stal Saul. Saulovy chyby: vykonal oběť, což směl jen kněz (kap. 13); nevyhubil jako klaté vše, co měl, zachoval část kořisti (kap. 15).

  Samuel: kněz (více viz předchozí úlohy).

  Jónatan: Saulův syn, bojovník, porazil pelištejské výsostné znamení (jejich náboženský symbol), je to výraz odmítnutí pelištejské nadvlády.

  Pelištejci byli nepřátelé Izraele, konfrontace od doby soudců; jsou na vyšší civilizační úrovni než Izrael, zpracovávají železo, tuto schopnost využívají ve svůj prospěch

(13,19 – v celé izraelské zemi není kovář); Pelištím – „Válcovači“ (svobodných poměrů v zaslíbené zemi).

Amálekovci/Amálek (15,2-3): klatý národ (tj. propadlý klatbě); tyto národy nejsou zahrnuty do perspektivy požehnání, určitému typu pohanství je vyhlášen nesmiřitelný souboj, není zde možný žádný kompromis. Už při exodu se Amálekovci postavili proti Izraelcům (Ex 17,8; Dt 25,17-19).

- *Doba:* začátek doby královské, kolem roku 1025 př. Kr.
- *O co jde:* Oběť před bojem byla obvyklá, bojovníci a boj byli odevzdáni Hospodinu, ale oběť měl a směl vykonat jen kněz, ne král. Saul je netrpělivý, sám chce dosáhnout příslibu vítězství, naklonit si Hospodina. Saul si myslí, že jako král může všechno. Spojuje „trůn a oltář“.

  Nad Amálekem Saul v boji zvítězí, ale ušetří krále Agaga a zachová nejlepší část kořisti. To vše mělo být zničeno jako klaté.

Úskalí

- Nesmiřitelnost vůči Amálekovi: lze přirovnat k nesmiřitelnosti se zlem, šikanou slabšího, násilnictvím. Amálek je ten, s kým se kompromis neuzavírá, v Bibli nese Amálek rysy až démonské.
- Násilí: většinou šlo ale o zničení svatyní a model; národ byl totiž společenstvím jednoho náboženství, jednoho kultu.
- Zavržení Saula: Saul je zavržen, ale dál ještě kraluje, mezitím ale je pověřen a Božím duchem zmocněn král další.
- Saul je králem, ale od počátku je problematizován vůbec fakt, že lid chtěl krále, ustavení království je považováno za projev nedůvěry k Hospodinu. Vůči Davidovi a dynastii, která s ním začala, je Bible mnohem shovívavější.

Odkazy

Prudký, Martin, Heller, Jan a kol.: *Obtížné knihy P?edních prorok?*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013.

Pro děti

Předškolní děti

Můžeme na začátek použít hru uvedenou v podkapitole *P?esah*.

Dělají všichni doma to stejné? Mají stejné role, úkoly, povinnosti, práva? Co dělá u vás doma tatínek? Co maminka? Co děti? Jsou věci, které mohou dělat všichni a je dobře, když se střídají, dělají je podle svých schopností, pomáhají si, některé věci všichni dělat nemohou (co např.: stavění z lega, převlékání panenek, uklízení, mytí nádobí, nakupování, pro školní děti podepisování domácích úkolů a známek v žákovské knížce…)

A co jinde? Kdo může řídit auto, kdo autobus? Kdo dopravu na křižovatce? Kdo může operovat lidi v nemocnici? Co by se stalo, kdybych přišla do nemocnice, oblékla si plášť, stoupla si nad operační stůl a chtěla vyndat pacientovi slepé střevo (a přitom nejsem lékař, ale třeba opravář aut)?

Co jsou pravidla?

Práce s obrázky lidí různých povolání: lékař, učitel, farář, řidič, malé dítě, školák s aktovkou, zdravotní sestra… k tomu do dvojic obrázky s něčím pro ně typickým (nemocniční postel, injekční stříkačka, auto nebo autobus, školní tabule nebo třída, kalich nebo křtitelnice, hračky…). Vytvořit náhodné dvojice, mluvit o tom, jaké to bude, když za volant autobusu sedne učitel, s panenkami si bude hrát doktor…

Rozhovor: Někdy to nevadí, když člověk zkouší dělat něco, co neumí, nemůže nebo nesmí, ale někdy to může vést k naštěstí. Kdy?

Vyprávění

Když museli Izraelci bojovat proti nepřátelům, vedl je do boje vévoda, později král. Tím prvním za vévodu a krále určeným byl Saul. Měl vést lidi do války. Před bojem se konaly bohoslužby, obětovalo se Pánu Bohu, při tom kněz prosil Pána Boha o pomoc. Knězem byl tenkrát Samuel. Saul čekal, až Samuel přijde, ale ten stále nepřicházel.

Musíme si vítězství zajistit bez něj. Už nemůžeme čekat. Oběť vykonám já, rozhodl se Saul. Bylo to ale špatně. Dělal něco, co neměl. Chtěl si od Pána Boha koupit vítězství nebo ho spíš přinutit, aby vítězství zajistil.

Samuel pak přišel a na Saule se zlobil. I král musí dodržovat pravidla. Pána Boha si nekoupí ani král. Na pomoc od Pána Boha musíme trpělivě čekat.

Pomůcky: Obrázky různých povolání a toho, co k jeho výkonu potřebují nebo používají.

Mladší školní věk

Můžeme s dětmi vést podobný rozhovor jako s předškolními: o různých povoláních a kompetencích, o tom, zda každý může dělat cokoli (prodavač operovat pacienta v nemocnici, farář řídit lokomotivu, starosta křtít v kostele, dítě orat traktorem…)

Budeme mluvit o takovém porušení pravidel. A ještě o zvláštním „nakupování u Pána Boha“.

Už je to rok, co se Saul stal králem. Zdá se to být v pořádku, že Izraelci mají, podobně jako okolní národy, krále. Krásného urostlého člověka, dobrého vojevůdce.

Pelištejci jsou už dlouho nepřátelští sousedé. Navíc jsou vyspělejší než Izrael, mají schopné kováře, dělají si lepší zbraně. Když Izraelci potřebují něco ze železa, musí jít k Pelištejcům a kovářům platit. Ale zbraně jim samozřejmě Pelištejci neudělají. Takže jsou obávanými nepřáteli.

Pelištejci mají jiné náboženství, uctívají svého boha, mají svá obětní místa a posvátné sloupy. Právě jeden takový posvátný pelištejský sloup zboural syn krále Saula, Jónatan. To si Pelištejci nenechají líbit.

Chystá se boj. Pelištejská vojska se stahují. Veliká armáda: vozů je třicet tisíc, jezdců šest tisíc a bojovníci se ani spočítat nedají.

Izraelské vojsko je mnohem menší. Vede je Saul. Izraelci doufají, že s nimi v boji bude Hospodin. Proto ještě před bojem chtějí vykonat oběti a modlitby. To ale může udělat pouze kněz. Samuel. Čekají, až přijde. Jsou netrpěliví, roste strach.

Saul už to nevydrží.

„Musíme začít bez Samuele. Zařídím to sám. Když tady není kněz, obětuji Pánu Bohu já. Vždyť jsem přece král.“

Obětují na oltáři připravená zvířata.

Vtom přijde Samuel. „Tos neměl dělat, Sauli. Jsi král, vojevůdce. Ale vykonávat oběť smí kněz, to nejsi. Nemůžeš si ani jako král dělat, co chceš. I pro tebe platí pravidla. Pán Bůh si najde jiného krále.“

I přesto Izraelci vyhráli. Saul tak dostal ještě šanci být dobrým králem Božího lidu. Poslušným.

Blíží se boj s jiným nepřítelem. S Amálekovci. Tento nepřítel byl ještě horší než Pelištejci. Amálekovci se chovali k Izraelcům zle. Neplatila pro ně žádná pravidla, byli nemilosrdní. Izraelci už se s nimi setkali dávno při cestě z Egypta, bitva byla tehdy těžká. Když nad nimi teď Izraelci zvítězí, nesmí nikoho z nich nechat naživu ani si nesmí nechat žádnou válečnou kořist. Amálekovci představují zlo, má se zamezit jeho šíření. Tak to řekl vojevůdci Saulovi Hospodin.

Saul nad Amálekovci zvítězil. Ale pak začal váhat. Rozkaz všechny a všechno zničit splnil skoro. Jen něco málo nechal, nechal naživu krále Agaga a nechal také část kořisti. Bylo by škoda všechno zničit, si možná Saul říkal. Však se nic nestane pro pár ovcí a beranů.

Jenže neúplná poslušnost vlastně poslušnost není. Samuel opět přijde Saula pokárat. Saul se vymlouvá, že ta nejlepší zvířata chtěl nechat jako oběť pro Hospodina. Podobně jako s obětí před bojem s Pelištejci: udělá něco špatně a k tomu si použije Pána Boha. Předtím si ho chtěl koupit obětí (kterou ale nesměl vykonat), teď tvrdí, že ta nejlepší zvířata chtěl obětovat (ale Pán Bůh už předem řekl, že mají být zničena).

„Ne, Hospodin o takové oběti nestojí," řekne tvrdě Samuel. „Ani o tebe jako krále. Najde jiného krále."

Samuel odešel a už se se Saulem nikdy nepotkal. Saul si stejně všechno chce zařídit sám, rozhodovat o tom, co je správné, i o tom, co by měl udělat Hospodin. Takové kralování nemá budoucnost.

Starší školní děti

Může někdo rozhodovat o všem? Existují politikové, kteří chtějí rozhodovat o všem? Změnili se během své vlády? Kdo je to diktátor? Znáte nějakého?

K čemu a jak je pověřen farář, ordinovaný presbyter (resp. výpomocný kazatel), starosta, ředitel školy…?

Co si představujete pod větou „poslouchat Hospodina"? Kde se dovídáme, co Hospodin chce?

Amálekovci byli označeni za „klaté", měli být vyvražděni, Saul ale uchoval jejich krále, což bylo špatně. Víte, že se německý farář Diettrich Bonhoeffer za druhé světové války účastnil

příprav atentátu na Hitlera?

Je něco nyní „klaté“? Čemu se vyhlašuje nesmiřitelný boj, co není možné za žádných podmínek tolerovat? Nějaký projev zla?

Co znamená věta: Nenávidět zlo, ale milovat hříšníka?

Přesah

Hra

Děti dostanou jasný úkol, např. obejít stůl a pak si sednout se zkříženýma nohama apod., jde o to splnit úkol celý (zapamatovat si, že nestačí jen obejít stůl); nebo dát dětem k zapamatování nějaký text, pravidla apod.

Cíl hry: Uvědomit si, že nestačí splnit nebo zapamatovat si jen část něčeho (neúplná poslušnost vlastně poslušnost není).

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Líbí se Hospodinu zápalné ob?ti a ob?tní hody víc než poslouchat Hospodina? Hle, poslouchat je lepší než ob?tní hod, pozorn? rozvažovat je víc než tuk beran?. (1S 15,22)

Chci milosrdenství, ne ob??, poznání Boha je nad zápaly. (Oz 6,6)

Rituál

Každou postavu může provázet jedna píseň, kterou můžete zpívat nebo její část skandovat. U Saule navrhujeme *Má duše Boha velebí, chválu vzdává, Pánem je nejen na nebi, bu? mu sláva* (SV 176).

Okénko do bohoslužeb

Kdo kde určuje pravidla?

Oznámíme (případně napíšeme na velký papír): Hledá se král. Chceme napsat inzerát do novin, co by v něm mělo být za požadavky? Spolu s dětmi nebo celým shromážděním

zkusíme navrhnout aspoň pět věcí, které by měl král splňovat.

O tom, jestli měli dobrého krále Izraelci a jaké na něj byly požadavky, se děti doví v nedělní škole.

Modlitba

Pane Bože, většinou víme, co je správné, ale někdy se nám to nechce udělat. Prosíme, dávej nám k tomu sílu. Prosíme, pomáhej nám se dobře rozhodnout.

Prosíme taky za krále, prezidenty, vládce, politiky a další lidi, kteří rozhodují o dění ve světě, aby tě poslouchali, aby se dobře rozhodovali, aby nemysleli jen na sebe. Amen.

Odkaz na pracovní list
04 Saulova neposlušnost a nekajícost
04 Saulova neposlušnost a nekajícnost - st
Kam dále
Fér, Martin: Saulova poslušnost a nekajícnost (starší přípravka z cyklu Pozvání...
1. Samuel 15 – Saul wird verworfen (z webu http://www.allesumdiekinderkirche.de...
Odkaz na píseň
Má duše Boha velebí (BTS29)
Moudrosti poklad z nebe je slovo Boží nám
Mír na zemi daruj nám (EZ702)
Bojujte, bojujte dál, pohleďte jen, v dálce svítá
Nás zavolal jsi, Pane, my proto přišli sem
Neskládejte v mocných naději
Cílová skupina
Mladší školní
Předškolní
Starší školní
Katechetické cykly
Dál přece nejdeme sami II (Od Samuele k Šalomounovi + Od Elijáše k mesiášovi)
Biblický odkaz (kat)
1 Samuelova 13
1 Samuelova 15